

10. Sınıf Felsefe 1. Ünite: Felsefenin Doğası Kavramları

Hazırlayan :İlker ÜNSAL

Kavram	Açıklama
Felsefe (Philosophia)	Kelime kökeni Eski Yunanca "Philia" (Sevgi) ve "Sophia" (Bilgelik) kelimelerinin birleşiminden gelir. "Bilgelik sevgisi" demektir. Varlığı, evreni ve insanı akıl yoluyla anlama ve hakikati arama çabasıdır.
Filozof (Philosophos)	Bilgeliği seven, akıllı kullanarak sürekli gerçeği arayan ve kendi özgün düşünce sistemini kuran kişidir. Bilgelige sahip olduğunu iddia etmez, onun peşinden koşar.
Bilgelik (Hikmet)	Bütün var olanların temel nedenlerine, ilkelerine ve sırlarına dair o eksiksiz, derin ve kuşatıcı bilgidir. Felsefe bu son durağa ulaşmaktan ziyade, o yolda yürümenin kendisidir.
Merak ve Hayret	Felsefi serüvenin ilk kıvılcımıdır. Filozofun, sıradan insanların kanıksadığı olaylara şaşırmayı, alışkanlıkların ötesine geçip dünyaya yeni bir gözle bakarak bilme isteği duymasındır.
Şüphe Duyma (Kuşku)	Hazır sunulan bilgileri, dogmaları ve inançları körü körüne kabul etmeyip, aklın süzgecinden geçirerek doğruluğunu test etme tavrıdır. Felsefede şüphe bir amaç değil, hakikate ulaşmak için bir araçtır.
Sorgulama	Bir problemi, düşünceyi veya varlık alanını derinlemesine eşme, "Nedir?", "Neden?", "Nasıl?" gibi temel felsefi sorularla gerçeğin köklerine inme eylemidir.
Eleştirel Olma	Herhangi bir fikri veya otoriteyi olduğu gibi kabullenmeyip, onu irdeleme, olumlu ve olumsuz yönlerini tartarak akılcı bir değerlendirmeye tabi tutma tutumudur.
Refleksif (Dönüşlü) Düşünme	Düşüncenin kendi üzerine kıvrılması, zihnin bizzat kendi ürettiği düşünceler veya süreçler üzerine yeniden düşünmesidir. Kısaca "düşünce üzerine düşünme" eylemidir.

Kavram	Açıklama
Rasyonel Olma (Akılsallık)	Felsefi düşüncenin mitolojiden veya inançtan farklı olarak, temeline akıllı alması; açıklamalarını akıl ilkelerine ve mantığa dayandırmasıdır.
Kümülatif (Yığılımlı) İlerleme	Felsefi sorulara verilen cevapların tarih boyunca üst üste birikerek zenginleşmesidir. Felsefede bilimdeki gibi eskinin çürütülüp kesin bir ilerleme sağlanması yoktur; farklı düşüncelerin birikimi vardır.
Tutarlılık (Çelişmezlik)	Bir filozofun öne sürdüğü düşüncelerin, kendi içinde mantıksal bir bütünlük taşıması ve birbirini yalanlayan çelişkili ifadeler barındırmamasıdır.
Sistemli Olma	Felsefi düşüncelerin darmadağınık veya rastgele olmaması; kendi içinde bir yapıya, düzene ve mantıksal bir bağa sahip olmasıdır.
Evrensellik	Felsefenin ele aldığı sorunların (ölüm, adalet, ahlak, varlık vb.) sadece belli bir çağa veya topluma değil, tüm insanlığa hitap eden ortak problemler olmasıdır.
Öznel (Subjektif) Olma	Felsefi düşüncenin, onu üreten filozofun kişiliğinden, çağından ve bakış açısından bağımsız olamamasıdır. Bu yüzden aynı felsefi soruya her filozof kendi rengini katarak farklı cevaplar verir.